

ВИШИТІ РУШНИКИ

В невеличкому мальовничому селі Чаква живе майстриня Тетяна Кухоцька , мама трьох доньок.Окрім того, що Таня чудова господиня, любляча дружина, вона ще й обождує вишивати.Різноманітні рушники,серветки прикрашають її ошатну оселю.

Вишиті рушники поширені в сучасній Україні як неодмінний атрибут народного побуту, весільної та святкової обрядовості, як традиційна окраса селянського житла. Важливі події в житті народу ніколи не обходяться без рушників, які, крім декоративного призначення,мають великий образно-символічний зміст. У всьому декоративно-прикладному мистецтві немає іншого такого предмета, який би концентрував у собі стільки різноманітних символічних значень.Рушник супроводжує українця протягом усього життя і в радісті, і в горі.

Хрещення

На рушнику, вишитому світлими, веселими кольорами, без жодного чорного стібка, несли дитину до хрещення. Хрещена мати готувала його заздалегідь, а загортаючи в нього немовля, примовляла «красну дорогу» новонародженому, щоб життєвий шлях був такий же світлий і добрий, як той рушник. Після хресної купелі дитину знову загортали в рушник, а поверх нього кожен з хресних батьків неодмінно клав «крижмо» — золоту або срібну монету з побажанням добробуту. Цього рушника та «крижма» не можна було нікому передаровувати. Вважали, що через «те» зломиться дорога життя. В першій половині ХХ століття рушник(за часів бруталного атеїзму), «крижмо» — замінено на чисте біле полотно, якого має бути непарна кількість метрів. З того полотна цій дитині шили сорочечки чи платтячка.

Весілля

Важлива функція рушника в обрядах сватання та вінчання. В деяких селах Галичини, Надсяння, Лемковини, Холмщини, крім рушників для сватів, дівчина повинна була вишити ще дванадцять. Дванадцять дружок несли їх перед нею через ціле село, якщо вона переходила жити до хати молодого, а скриню з приданим везли на возі. Якщо парубок ішов у прийоми до тещі, то також відбувався урочистий похід через село, щоб всі бачили, яка та молода працювита і «файна». Ось чому кожному дівчину привчали до вишивання змалку, і в орнаменти вона вкладала своє бачення краси, але при тому старалася зберегти деталі візерунка й мову знаків, які передавали з роду в рід. Орнаменти на весільних рушниках вишивали геометричними або рослинними мотивами, часто із зображенням голубів, які в народних обрядах були символом любові, чесності, щирості та вірності молодят. Саме їх щедро прикрашали. Коли дівчина виходила юною заміж і ще не надбала традиційних дванадцяти рушників, тоді допомагали їх вишивати всі жінки роду аби не було осуду, що дівчина лінива. Згаданий похід дружок дотепними ритуальними піснями та приказками супроводжували дружки, свашки та молодь. Найкращого рушника перші дружки стелили молодим під ноги під час вінчання в церкві, щоби їхнє подружнє життя було щасливе, а щевірили — хто перший стане на рушника, той верховодитиме в сім'ї. Молодих, які після вінчання поверталися додому, на порозі хати зустрічали батьки з короваем на вишиваному рушнику та добрими побажаннями. Коровай прикрашали голубками, колоссям, квітками. Рушник, на якому ставали до шлюбу, вивішували над образами або на видному місці в світлиці.

Будівництво. Зберігся звичай, будуючи хату, останню крокву на завершення даху заносити на рушниках (ці рушники дарують майстрам, на знак поваги), потім наймолодший з майстрів має поставити на вершину даху «вінок» — букет з гілок берези або дуба (не сухі гілки, а свіжі, бо може загинути рід), разом з квітами, пов'язані рушничком, якого для цієї мети вишивала майбутня господиня дому. У наш час у деяких районах Галичини його замінюють кольоровою стрічкою, якою пов'язують «віху». **Хлібники.** Побутували також невеликі за розміром так звані «хлібники» (у лемків з польських Бескидів та лемків словацьких — «хлібовки»), в які загортали хліб. Їх оздоблювали по краях двома невеликими смужками орнаменту. Часом «хлібники» гарно вишивали й посередині, а їх краї завершували вузькими смужками орнаменту. **Дорога.** Рушник дарувала мати сину в дорогу на щастя в новому житті. Його берегли як пам'ять про рідний дім, родину.

*І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала. (Малишко Андрій Самійлович)*

Гостинність. Рушник завжди був символом гостинності — на ньому підносять дорогим гостям хліб-сіль. **Смерть.** І сьогодні на рушниках труну з померлим спускають до могили.

Рушник на стіні — давній звичай

Реконструкція традиційного вбранства української хати Не було, здається, в Україні жодної оселі, якої не прикрашали б рушниками. Хоч би як судилося їм убого жити, а все ж естетична принада повсякчас знаходила місце в помешканнях — хай то була одинока хатина вдови чи затісна багатодітна оселя, приземкувата мазанка на півдні України або курна хата поміщика — всюди палахкотіли багатством кольорів рушники. Хата без рушників, казали в народі, що родина без дітей. Рушник з давніх-давен символізував не тільки естетичні смаки, він був своєрідною візиткою, а якщо точніше — обличчям оселі, відтак і господині. За тим, скільки і які були рушники, створювалося враження про жінку, її дочок. Ніщо, здається, так предметно й точно не характеризувало жіночу вправність, майстерність, зрештою охайність і

працьовитість, ніж ті вимережані витвори. Вони завжди були на людях, розкривалися мистецьким багатством, оцінювалися справжніми пошанувачами.